Onderzoek naar risico's van misbruik van AOW, AKW, Anw en AIO

Juli 2019

Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek naar de risico's van misbruik van de AOW, AKW, Anw en AIO. Opdrachtgever is de SVB. De opdrachtgever heeft het auteursrecht.

Samenvatting en conclusie

Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek naar de risico's van misbruik van de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene Kinderbijslagwet (AKW), de Algemene nabestaandenwet (Anw) en de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO).

De **centrale onderzoeksvraag** is:

Welke misbruikrisico's bestaan er voor de SVB en heeft de SVB deze allemaal in beeld?

Op de volgende onderwerpen bestaan misbruikrisico's:

- Inkomen
- Identiteit
- Overlijden
- Leefvorm / gezamenlijke huishouding
- Verzekeringstijdvakken
- Vermogen
- Onderwijs volgen door kinderen van 16 jaar of ouder
- Uitwonende kinderen
- Fictieve kinderen
- Onderhoudsmate kind
- Niet langer ouderloos
- Verblijf in het buitenland

De SVB heeft deze risico's allemaal in beeld. Uit de jurisprudentie blijkt dat er vooral zaken bij de Centrale Raad komen met betrekking tot verzekerde tijdvakken, inkomen, vermogen (in het buitenland) en gezamenlijke huishouding. De SVB heeft ook veel risico's in beeld die in de praktijk weinig voorkomen. Er zijn uit het onderzoek geen risico's gebleken die bij de SVB niet in beeld zijn.

Inhoud

SAMENVATTING EN CONCLUSIE **2**

1. INLEIDING **4**

1.1 AANLEIDING 4
1.2 DOELSTELLING 4
1.3 ONDERZOEKSVRAAG 4
1.4 LEESWIJZER 4

2. ONDERZOEKSOPZET **5**

3. CONTEXT EN VASTGESTELDE RISICO'S **6**

ALGEMENE OUDERDOMSWET (AOW) 6
ALGEMENE KINDERBIJSLAGWET (AKW) 7
ALGEMENE NABESTAANDENWET (ANW) 8
AANVULLENDE INKOMENSVOORZIENING OUDEREN (AIO) 9

4. BEELDEN IN DE ORGANISATIE **10**

HET ONDERZOEK 10
RISICO'S MET BETREKKING TOT IDENTITEIT 10
RISICO'S MET BETREKKING TOT LEEFVORM/WOONSITUATIE 12
RISICO'S MET BETREKKING TOT INKOMEN EN VERMOGEN 13
HERKENNING MISBRUIK MET BETREKKING TOT INKOMEN EN VERMOGEN 14
RISICO'S MET BETREKKING TOT INGEZETENSCHAP 15
OVERIG 16

5. CONCLUSIE **18**

WELKE BEELDEN BESTAAN ER MET BETREKKING TOT MISBRUIKRISICO'S? 18
WELKE RISICO'S KUNNEN WE ONDERSCHEIDEN OP BASIS VAN LITERATUURSTUDIE? 18
KOMEN DE BEELDEN EN FEITEN OVEREEN? 19
HEEFT DE SVB DEZE RISICO'S IN BEELD? 19
EINDCONCLUSIE 19

BIJLAGE: LIJST AFKORTINGEN **21**

BIJLAGE: ENQUÊTE **22**

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De minister van SZW heeft een brief verstuurd naar de Tweede Kamer (17 050, nr. 567) met betrekking tot misbruik op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en subsidies. In deze brief wordt ingegaan op de motie Wiersma, die vraagt om een doorlichting van de sociale zekerheid op frauderisico's. De minister heeft opdracht gegeven aan SVB, UWV en gemeenten om het gevraagde onderzoek door externen te laten uitvoeren. De SVB heeft hiervoor Stimulansz ingeschakeld.

1.2 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is om in kaart te krijgen welke risico's er zijn van misbruik van de AOW, AKW, Anw en de AIO. Daarbij kijken we specifiek naar verschuivingen in risico's als gevolg van gebruik van technologie en digitalisering en naar de verschuivingen internationaal. Onder risico verstaan we in dit onderzoek:

- het (deels) ontvangen van een uitkering of voorziening,
- nu of in de toekomst,
- in het geval dat iemand aan één of meer van de voorwaarden niet (meer) voldoet.

1.3 Onderzoeksvraag

De **centrale onderzoeksvraag** is:

Welke misbruikrisico's bestaan er voor de SVB en heeft de SVB deze allemaal in beeld?

Deze vraag beantwoorden aan de hand van de volgende deelvragen:

- Welke beelden bestaan er met betrekking tot misbruikrisico's?
- Welke risico's kunnen we onderscheiden op basis van literatuurstudie?
- Komen de beelden en feiten overeen?
- Heeft de SVB deze risico's (voldoende) in beeld?

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de onderzoeksopzet beschreven. Hoofdstuk 3 geeft de context weer van de vier onderzochte wetten en de risico's die door de SVB zelf in kaart zijn gebracht. In hoofdstuk 4 zijn de resultaten uit de enquête en het groepsgesprek gepresenteerd. Hoofdstuk 5 bevat antwoord op de deelvragen en de hoofdvraag. In de bijlagen is een lijst van gebruikte afkortingen en de enquête integraal opgenomen.

2. Onderzoeksopzet

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende drie methoden:

Jurisprudentie-onderzoek:

Er is een analyse gemaakt van de jurisprudentie met betrekking tot de vier onderzochte wetten. Daarbij is met name gelet op de vraag welke vormen van misbruik vaak terug te vinden zijn in de jurisprudentie en de mate van ernst. De mate van ernst hangt af van de impact op de samenleving, de hoogte van het benadelingsbedrag en de kosten in tijd en geld voor de SVB.

Digitale Vragenlijst:

Daarnaast is een digitale vragenlijst uitgezet onder toezichthouders. Deze enquête is verspreid door de SVB zelf. De vragenlijst is te vinden in bijlage 2.

Groepsgesprek:

Er heeft een groepsgesprek plaatsgevonden met toezichthouders.

Aan de hand van bovenstaande onderzoeksmethoden zijn met betrekking tot de vier in de onderzoeksvraag genoemde wetten in kaart gebracht:

- welke beelden er bij toezichthouders van de SVB bestaan met betrekking tot misbruikrisico's;
- welke risico's er feitelijk zijn;
- of beelden en feiten overeenkomen;
- welke nieuwe misbruikrisico's zich voor kunnen doen als gevolg van nieuwe technologie en digitalisering;
- of de SVB deze risico's (voldoende) in beeld heeft.

3. Context en vastgestelde risico's

In dit hoofdstuk is de context geschetst van de AOW, AKW, Anw en AIO. Daarbij is gebruik gemaakt van wet- en regelgeving en jurisprudentie. De paragrafen zijn als volgt opgebouwd.

- Er is een context geschetst van de wet. Wat houdt de wet in en welke voorwaarden zijn er aan verbonden? Deze context is gebaseerd op wet- en regelgeving en op informatie die daarover te vinden is in de Grote Almanak voor advies van Stimulansz. Deze informatie is geverifieerd door de SVB zelf.
- Daarnaast is een analyse van jurisprudentie opgenomen. Welke risico's zien we terug in zaken bij de Centrale Raad van Beroep?
- Tot slot is een overzicht gegeven van de risico's die door de SVB in kaart zijn gebracht. Deze risico's zijn dus bekend.

Algemene Ouderdomswet (AOW)

De AOW is een volksverzekering die voorziet in een ouderdomspensioen voor wie de AOW-leeftijd heeft bereikt.

Het AOW-pensioen is een uitkering op het niveau van het sociaal minimum, met normbedragen die afhankelijk zijn van de leefsituatie (gehuwd/samenwonend of alleenstaand). Via bedrijfs- of particuliere pensioenregelingen kan een aanvulling op het AOW-pensioen worden bereikt. De ingangsdatum voor het pensioen is de dag waarop men de pensioenleeftijd bereikt.
Recht op AOW-pensioen heeft degene die verzekerd is geweest. Als men altijd verzekerd is geweest, krijgt men een volledig AOW-pensioen. Is dit niet het geval (omdat men bijvoorbeeld niet altijd in Nederland gewoond of gewerkt heeft), dan krijgt men een gedeeltelijk AOW-pensioen.

Sinds 1 januari 2015 is er geen partnertoeslag voor nieuwe AOW-gerechtigden met een partner die jonger is dan de AOW-leeftijd. Men kan indien nodig maatregelen nemen om de gevolgen van een zogenoemd AOW-gat tegen te gaan. Daarnaast is sinds 1 augustus 2011 de partnertoeslag verlaagd met 10%, behalve voor pensioengerechtigden met een bruto inkomen dat niet hoger is dan 162% van het bruto minimumloon.

In het algemeen eindigt de verzekering (opbouw verzekerde jaren) als men in het buitenland gaat wonen of werken. Men hoeft dan dus ook geen premie meer te betalen. Wie toch verzekerd wil blijven, kan de verzekering vrijwillig voortzetten. Is men gehuwd, dan moeten man en vrouw ieder apart hiertoe besluiten. Zij hebben namelijk ieder een eigen verzekering. Het AOW-pensioen is wel (gedeeltelijk) exporteerbaar.

SVB heeft de volgende risico's in kaart gebracht

De door de SVB vastgestelde hoofdrisico's van misbruik van de AOW zijn: identiteit, overlijden, inkomen, leefvorm/gezamenlijke huishouding, verzekering/ingezetenschap en verzekeringstijdvakken. Uit een analyse van de jurisprudentie omtrent misbruik van de AOW over de periode van 1 januari 2015 tot en met heden blijkt dat de meeste uitspraken zien op het ten

onrechte of te veel ontvangen AOW in verband met de leefvorm/gezamenlijke huishouding[1] en verzekering/ingezetenschap[2]. Van andere risico's dan al door de SVB vastgesteld, is uit wetgeving en jurisprudentie niets gebleken.

Algemene Kinderbijslagwet (AKW)

De AKW is een volksverzekering. Iedereen die daarvoor verzekerd is en aan een aantal voorwaarden voldoet, heeft recht op kinderbijslag voor eigen, stief- of pleegkinderen.

De kinderbijslag is bedoeld als bijdrage in de kosten van het opvoeden en verzorgen van eigen kinderen, geadopteerde kinderen, pleegkinderen, stiefkinderen en andere kinderen die men verzorgt en opvoedt alsof het eigen kinderen zijn. Bestaat recht op studiefinanciering of ontvangt men een pleeggeldvergoeding, dan is er geen recht op kinderbijslag.
Voor kinderen van 16 en 17 jaar bestaat slechts recht op kinderbijslag als zij:

- met een bijbaantje niet meer verdienen dan € 1.296 netto per kwartaal (per 1 januari 2019), en
- overdag naar school gaan en bezig zijn met het behalen van een startkwalificatie, of
- zijn vrijgesteld van het behalen van een startkwalificatie, of
- al een startkwalificatie hebben behaald.

Afhankelijk van de omstandigheden bestaat recht op enkelvoudige of dubbele kinderbijslag.

Onderhoudskosten zijn bijvoorbeeld kleding en schoenen, studiekosten, schoolgeld, verzekeringen, vervoerskosten en zakgeld. Kinderalimentatie telt ook mee.
In de volgende uitzonderingssituaties moeten ouders *aantonen* dat ze een onderhoudsbijdrage leveren, om in aanmerking te komen voor kinderbijslag:

- het kind behoort tot een ander huishouden dan dat van de aanvrager;
- het kind woont in het buitenland;
- de aanvrager betaalt alimentatie voor het kind;
- een derde persoon draagt bij in het onderhoud van het kind.

SVB heeft de volgende risico's in kaart gebracht

De door de SVB vastgestelde hoofdrisico's van misbruik van de AKW zijn: onderwijs volgen door kinderen vanaf 16 jaar en ouder, uitwonend zijn, inkomen van een kind van ouder dan 16 jaar, fictieve kinderen, verzekeringsgrondslag ouder en onderhoudsmate kind. Uit een analyse van de jurisprudentie omtrent misbruik van de AKW over de periode van 1 januari 2015 tot en met heden blijkt dat de meeste uitspraken zien op het ten onrechte of te veel ontvangen AKW wegens het

[1] Zie ECLI:NL:CRVB:2015:2229, ECLI:NL:RBAMS:2018:2437, ECLI:NL:CRVB:2018:3849, ECLI:NL:CRVB:2016:1208. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld de Participatiewet, waar dit ook een voorwaarde is. Zie ECLI:NL:CRVB:2017:182, ECLI:NL:CRVB:2017:311, ECLI:NL:CRVB:2018:3034, ECLI:NL:CRVB:2016:4788, ECLI:NL:CRVB:2017:3354, ECLI:NL:CRVB:2015:945, ECLI:NL:CRVB:2018:3262

[2] Zie ECLI:NL:CRVB:2015:3874. Ook bij de Participatiewet komen we uitspraken tegen, zie ECLI:NL:CRVB:2017:1112, ECLI:NL:CRVB:2016:5033 en ECLI:NLCRVB:2016:2923.

ontbreken van een verzekeringsgrondslag van de ouder[3] of de onderhoudsmate van het kind[4]. Van andere risico's dan al door de SVB vastgesteld is uit de wetgeving en jurisprudentie is niets gebleken. Het beeld dat uit de jurisprudentie naar voren komt, is dat het risico op misbruik van de AKW laag is gelet op het geringe aantal uitspraken, omdat de periode van onterecht verstrekte AKW meestal een geringe periode betreft en het meestal om bescheiden terugvorderingsbedragen gaat.

Algemene Nabestaandenwet (Anw)

De Anw is een volksverzekering die beoogt aan iedere nabestaande die in Nederland woont, en die voldoet aan de in de wet gestelde voorwaarden, een uitkering te verstrekken na het overlijden van de partner. De Anw kent twee soorten uitkeringen: een nabestaanden- en een wezenuitkering.

Om voor een Anw-uitkering in aanmerking te komen, geldt als voorwaarde dat de overledene verzekerd was, d.w.z. op de dag van overlijden ingezetene was of in Nederland werkte. Nabestaanden zijn volgens de Anw niet alleen weduwen en weduwnaars en geregistreerde partners, maar ook de man of vrouw met wie de overledene een gezamenlijke huishouding voerde.

SVB heeft de volgende risico's in kaart gebracht

De door de SVB vastgestelde hoofdrisico's van misbruik van de Anw zijn: identiteit, inkomen[5], overlijden gerechtigde, hertrouwen/samenwonen, eigen ongehuwd kind jonger dan 18 jaar en verzekeringstijdvakken. Uit een analyse van de jurisprudentie omtrent misbruik van de Anw over de periode van 1 januari 2015 tot en met heden blijkt dat de meeste uitspraken zijn op het ten onrechte of te veel ontvangen Anw wegens hertrouwen/samenwonen (gezamenlijke huishouding)[6] en de verzekeringstijdvakken[7].

Voor wat betreft de wezenuitkering heeft de SVB onderscheid gemaakt tussen vier hoofdrisico's: identiteit/leeftijd, overlijden gerechtigde, verzekeringstijdvakken en niet langer ouderloos. In de periode van 1 januari 2015 tot en met heden is één uitspraak bekend gemaakt op rechtspraak.nl

---

[3] Zie ECLI:NL:RBAMS:2017:1288, ECLI:NL:CRVB:2018:2188, ECLI:NL:CRVB:2016:5152,ECLI:NL:RBAMS:2018:9293, ECLI:NL:CRVB:2016:2978, ECLI:NL:CRVB:2015:812, ECLI:NL:CRVB:2017:3834, ECLI:NL:CRVB:2017:1335, ECLI:NL:RBROT:2016:9202, ECLI:NL:CRVB:2018:2756, ECLI:NL:CRVB:2016:4303, ECLI:NL:CRVB:2015:1153, ECLI:NL:CRVB:2017:2695, ECLI:NL:CRVB:2015:812;

[4] Zie ECLI:NL:CRVB:2015:2093, ECLI:NL:CRVB:2018:3128, ECLI:NL:RBAMS:2017:7777, ECLI:NL:CRVB:2018:2052, ECLI:NL:CRVB:2015:812, ECLI:NL:CRVB:2015:1969, ECLI:NL:CRVB:2015:4718, ECLI:NL:CRVB:2015:4226, ECLI:NL:CRVB:2018:1482, ECLI:NL:CRVB:2017:403, ECLI:NL:CRVB:2015:3091, ECLI:NL:RBAMS:2017:7777; ECLI:NL:CRVB:2018:3717

[5] In de periode van 1 januari 2015 tot heden is er één uitspraak bekend gemaakt op rechtspraak.nl inzake een terugvordering van de nabestaandenuitkering wegens het inkomen, zie ECLI:NL:CRVB:2015:3864;

[6] ECLI:NL:RBAMS:2018:507, ECLI:NL:CRVB:2015:2767, ECLI:NL:CRVB:2015:725, ECLI:NL:CRVB:2015:3923, ECLI:NL:CRVB:2015:399, ECLI:NL:CRVB:2016:731, ECLI:NL:RBOBR:2015:3474, ECLI:NL:CRVB:2018:952, ECLI:NL:CRVB:2015:2230, ECLI:NL:CRVB:2015:1273, ECLI:NL:CRVB:2015:3937, ECLI:NL:RBDHA:2017:5974, ECLI:NL:CRVB:2018:2421, ECLI:NL:CRVB:2016:1538, ECLI:NL:CRVB:2019:919, ECLI:NL:CRVB:2017:4391, ECLI:NL:CRVB:2015:4857**,** ECLI:NL:RBGEL:2017:2727**,** ECLI:NL:RBGEL:2015:6700, ECLI:NL:RBROT:2015:4004; ECLI:NL:RBNHO:2018:2898, ECLI:NL:RBZWB:2018:612, ECLI:NL:CRVB:2019:543, ECLI:NL:CRVB:2015:3610, ECLI:NL:CRVB:2019:629.

[7] ECLI:NL:CRVB:2015:2310, ECLI:NL:CRVB:2016:3846, ECLI:NL:CRVB:2016:2247, ECLI:NL:RBAMS:2019:1723, ECLI:NL:CRVB:2019:1054, ECLI:NL:CRVB:2018:1335;**,** ECLI:NL:CRVB:2015:2024**,** ECLI:NL:CRVB:2016:1838, ECLI:NL:CRVB:2015:1154.

inzake het ten onrechte ontvangen van een wezenuitkering[8] (omdat betrokkene 21 jaar was geworden en dit niet tijdig had doorgegeven). Van andere misbruikrisico's met de Anw dan al vastgesteld door de SVB is uit de wetgeving en jurisprudentie niets gebleken.

Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO)

De AIO is een vorm van bijstand specifiek bedoeld voor mensen die de pensioenleeftijd hebben bereikt, maar onvoldoende AOW hebben om in hun levensonderhoud te voorzien. Het doel is dat iedereen in staat gesteld moet worden om als volwaardig burger mee te doen en bij te dragen aan de samenleving. Uitgangspunt is dat men zelfstandig in zijn bestaan kan voorzien. De financiële middelen waarover men beschikt, moeten eerst worden ingezet. Onder middelen wordt verstaan inkomsten en vermogen. Komt men dan nog tekort, dan vult de AIO aan.

De AIO kent een territoriale werking en is bestemd voor mensen die in Nederland wonen. Alleen als er sprake is van tijdelijk verblijf in het buitenland, blijft het recht op AIO bestaan. De AIO kan niet worden geëxporteerd.

Hoeveel AIO-aanvulling iemand krijgt, hangt af van de overige inkomsten zoals het AOW-pensioen, loon of een uitkering. Maar het hangt ook af van de woonsituatie (woont iemand alleen, met een partner of met iemand anders van 21 jaar of ouder).

SVB heeft de volgende risico's in kaart gebracht

De door de SVB vastgestelde hoofdrisico's van de AIO zijn: identiteit, overlijden, inkomen/vermogen, leefvorm/gezamenlijke huishouding en vakantie/verblijf in het buitenland. Uit een analyse van de jurisprudentie omtrent misbruik van de AIO over de periode van 1 januari 2015 tot en met heden blijkt dat de meeste uitspraken zijn op het ten onrechte of te veel ontvangen AIO wegens inkomen/vermogen (in het buitenland)[9]. Daarnaast speelt ook de leefvorm/gezamenlijke huishouding[10] een rol. Jurisprudentie met betrekking tot de Participatiewet (deze wet heeft dezelfde voorwaarden als de AIO en is bedoeld voor mensen die de AOW-leeftijd nog niet hebben bereikt) levert enkele uitspraken op met betrekking tot identiteit[11]. Het ging hier om mensen die met een vervalst identiteitsbewijs een uitkering hebben aangevraagd. Hier is feitelijk geen sprake van misbruik van de regeling, maar van identiteitsfraude.
Van andere misbruikrisico's van de AIO dan al vastgesteld door de SVB is uit de wetgeving en jurisprudentie niets gebleken. Deze risico's komen overeen met de risico's zoals onderzoekers die tegen zijn gekomen bij de Participatiewet.

[8] ECLI:NL:CRVB:2019:8

[9] ECLI:NL:CRVB:2015:2231, ECLI:NL:CRVB:2015:254, ECLI:NL:CRVB:2018:2584, ECLI:NL:CRVB:2016:2434; ECLI:NL:CRVB:2018:2237; ECLI:NL:CRVB:2015:19

[10] ECLI:NL:CRVB:2015:2404. Ook bij de Participatiewet is dit een risico. Zie ECLI:NL:CRVB:2017:182, ECLI:NL:CRVB:2017:311, ECLI:NL:CRVB:2018:3034, ECLI:NL:CRVB:2016:4788, ECLI:NL:CRVB:2017:3354, ECLI:NL:CRVB:2015:945, ECLI:NL:CRVB:2018:3262

[11] ECLI:NL:CRVB:2013:CA0915, ECLI:NL:CRVB:2014:2636, ECLI:NL:RBOVE:2017:1328

4. Beelden in de organisatie

Door middel van een enquête onder toezichthouders en een groepsgesprek met toezichthouders is uitgevraagd waar de risico's op misbruik zitten. De resultaten van zowel de enquête als het groepsgesprek zijn beschreven in dit hoofdstuk.

Het onderzoek

De enquête is ingevuld door 33 toezichthouders, die op de diverse locaties van de SVB werken. Van deze 33 medewerkers zijn er 9 minder dan 5 jaar werkzaam en 24 langer dan 5 jaar werkzaam bij de SVB. 27 personen werken binnen de sectie Nationaal en 6 binnen de sectie Internationaal.

De risicogebieden waarover vragen zijn gesteld betreffen:

- Identiteit
- Leefvorm/woonsituatie
- Inkomen
- Vermogen
- Verzekering/ingezetenschap

We merken op dat niet elke respondent alle vragen van de enquête heeft beantwoord. Dat betekent dat in de onderliggende tekst de aantallen lager liggen dan 33. Wij achten een respons van 33 medewerkers wel voldoende om een representatief beeld te krijgen van de werkwijze van de SVB.

Het groepsgesprek heeft plaatsgevonden op 20 juni bij de SVB in Amstelveen. Aan het groepsgesprek hebben deelgenomen:

- 1 beleidsadviseur Handhaving & 1 coördinator Handhaving Toepasselijke Wetgeving
- 8 toezichthouders Handhaving Nationaal
- 2 toezichthouders Handhaving Toepasselijke Wetgeving

Tijdens het groepsgesprek is dieper ingegaan op de uitkomsten van de enquête. Daarbij waren 11 personen aanwezig, waarvan 1 persoon deel heeft genomen aan de enquête.

Tijdens het groepsgesprek is uitgevraagd of er naast misbruik met betrekking tot identiteit, woonsituatie, inkomen, vermogen en ingezetenschap, nog iets toegevoegd moet worden. Daarbij is specifiek gevraagd naar verschuivingen in risico's als gevolg van gebruik van technologie en digitalisering en naar de verschuivingen internationaal. De geïnterviewden gaven aan dat de opsomming compleet is. Hier is vanuit gegaan tijdens het groepsgesprek.

Risico's met betrekking tot identiteit

Belanghebbende moet over een geldig identiteitsbewijs beschikken en moet deze zo nodig kunnen laten zien. Welke identiteitsbewijzen kunnen voor de verificatie gebruikt worden?

- een geldig reisdocument (nationaal paspoort, diplomatiek paspoort, dienstpaspoort, reisdocument voor vluchtelingen, reisdocument voor vreemdelingen dan wel de Nederlandse identiteitskaart (Paspoortwet art. 2)); of

- een document waarover een vreemdeling ingevolge de Vreemdelingenwet 2000 moet beschikken (W-document, Document I - IV, EU-document of verblijfsaantekening in paspoort van EU/EER-lidstaat); of
- een geldig nationaal, diplomatiek of dienstpaspoort dat is afgegeven door het daartoe bevoegde gezag in een andere lidstaat van de Europese Unie of in een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (naast de EU-landen; IJsland, Noorwegen, Liechtenstein en Zwitserland) voor zover de houder de nationaliteit van die andere lidstaat bezit.

Herkenning misbruik met betrekking tot identiteit

Van de respondenten geven 7 personen aan misbruik met betrekking tot de identiteit niet te herkennen, 23 wel en 3 personen geven geen antwoord. Uit de enquête bleek dat een aantal medewerkers misbruik met betrekking tot identiteit niet herkent. In het groepsgesprek wordt dit risico wel degelijk onderkend. Het vermoeden bestaat dat de vraag verkeerd is geïnterpreteerd of dat de betreffende toezichthouders dit in de praktijk nog niet zijn tegengekomen.

14 respondenten geven aan dat de onderzoeken met betrekking tot de identiteit plaatsvinden ná externe signalen (10x), interne signalen vanuit de serviceteams (3x) en vanuit projecten (1x).

In het groepsgesprek is misbruik van DigiD aan de orde gekomen. Dit is echter een vorm van misbruik van gegevens van een persoon, niet van de wet die door de SVB wordt uitgevoerd. Deze vorm van misbruik is om die reden niet nader onderzocht.

Moment waarop identiteit wordt vastgesteld

De identiteit wordt vastgesteld door een koppeling met de BRP. Bij elk fysiek klantcontact wordt de identiteit geverifieerd aan de hand van een geldig identiteitsdocument. Twee respondenten geven aan dat de identiteit intensiever wordt gecontroleerd als het gaat om mensen die niet de Nederlandse nationaliteit hebben. Dit in verband met de verblijfsstatus. Eén respondent geeft aan dat de identiteit bij elk gesprek wordt gecontroleerd. Drie respondenten geven aan dat de identiteit vaker wordt gecontroleerd als iemand de klant niet kent. Dit kan wijzen op het ontbreken van een standaard werkproces dat volgens vaste (kwaliteits)standaarden wordt afgehandeld. Óf, als deze standaard er wel is, dat er niet conform gewerkt wordt. Door de specifieke groep medewerkers die heeft deel genomen aan de enquête en het groepsgesprek is dit niet goed vast te stellen. Deels ligt de verantwoordelijkheid bij een andere afdeling.

Geconstateerde knelpunten

Er worden door de respondenten geen knelpunten benoemd met betrekking tot het vaststellen van de identiteit.

Analyse onderzoekers

Misbruik met betrekking tot de identiteit is een risico dat door de SVB wordt herkend. Toch zijn er 7 personen die aangeven dat risico niet te herkennen. De deelnemers aan het groepsgesprek herkenden dit risico wel allemaal. Mogelijk is de vraagstelling hierin niet duidelijk geweest (Herkent u dat er sprake kan zijn van fraude m.b.t. identiteit?). Dit wordt ook min of meer bevestigd doordat de vraag 'Voor welke regelingen herkent u dat?' door 22 respondenten wordt beantwoord.

De voorwaarde met betrekking tot het vaststellen van de juiste identiteit van personen die een pensioen of uitkering ontvangen, levert risico's op. Het gaat daarbij om risico's die een impact hebben die verder gaat dan enkel het pensioen of de uitkering. Misbruik van identiteit is een maatschappelijk probleem waar niet alleen de SVB nadeel van ondervindt. De risico's betreffen dan het vervalsen van ID-bewijzen, het gebruik van een ID-bewijs door de verkeerde persoon (betrokkene gebruikt het ID-bewijs van een ander of een ander gebruikt het ID-bewijs van betrokkene). Er is geen sprake van nieuwe risico's als gevolg van technologie of digitalisering waar de SVB geen beeld van heeft.

Het beeld dat uit de enquête ontstaat, is dat het opsporen van deze risico's niet als lastig wordt ervaren. Bij contacten met klanten, aan het loket of bij huisbezoek, wordt standaard het legitimatiebewijs gevraagd en beoordeeld. Dat levert in de praktijk geen problemen op. Opvallend is wel dat er divers wordt omgegaan ten aanzien van het moment van controle.

Risico's met betrekking tot leefvorm/woonsituatie

De leefvorm en woonsituatie zijn om meerdere redenen van groot belang voor het recht op een pensioen of uitkering. Wil iemand recht hebben op een pensioen of uitkering, dan is de woon- en leefsituatie van belang voor het vaststellen van de hoogte van het pensioen/uitkering waar recht op bestaat. Om vast te stellen welke situatie van toepassing is, is er informatie nodig over de woon- en leefsituatie. Woont iemand alleen of met anderen? Als er ook anderen wonen, wat is dan de relatie tot belanghebbende?

Herkenning misbruik met betrekking tot leefvorm/woonsituatie

Alle respondenten geven aan misbruik met betrekking tot de leefvorm/woonsituatie te herkennen. 29 respondenten geven aan dat de onderzoeken met betrekking tot leefvorm/woonsituatie plaatsvinden ná externe signalen (11x), ná interne signalen vanuit de serviceteams (6x), vanuit projecten (2x) en 'overig' (10x).

Uit het groepsinterview komt het beeld naar voren dat dit een groot probleem is. Er wordt door een geïnterviewde gesteld dat 80% van de fraude komt door leefvorm/woonsituatie. Naar dat cijfer is geen onderzoek gedaan, maar het beeld dat naar voren komt is dat dit een groot deel van de fraudegevallen betreft. Een deel van het risico wordt ondervangen door de systemen en de administratie. Als iemand gedetineerd raakt, dan krijgt de SVB daar een melding van. Dat geldt niet als het detentie buiten Nederland betreft, maar dat komt minder vaak voor.

Moment waarop woonsituatie wordt gecontroleerd

Veel controles op de woonsituatie worden gedaan naar aanleiding van signalen. Dat kunnen externe signalen zijn, zoals tips van burgers, of interne signalen vanuit bv. het serviceteam of vanuit projecten.
Het gaat dan bv. om een verhuismelding van de gemeente waardoor er meerdere personen op één adres staan geregistreerd, bij aanvang van commerciële relaties of bij verhuizing naar het buitenland.

Gesignaleerde risico's

De respondenten noemen verschillende vormen van misbruik. Dat komt veelal op het volgende neer:

- Leefvorm anders dan opgegeven.
- In het buitenland wonen, feitelijk elders wonen dan het inschrijfadres.

- Niet verblijven op adres dat in de BRP is geregistreerd.

Geconstateerde knelpunten

Er wordt door respondenten een aantal knelpunten benoemd:

- Aantonen gezamenlijke huishouding wordt steeds zwaarder/lastiger.
- Klanten werken niet altijd mee.
- Eén respondent geeft aan dat de afdeling bezwaar zaken vaak niet ongegrond durft te verklaren.
- Eén respondent geeft aan dat het beleid van de SVB niet in alle gevallen duidelijk en logisch is ten aanzien van het gebruik van het Informed Consent, doorzoeking in de woning en gebruikmaking van dezelfde bevoegdheden als de ketenpartners.
- Traagheid van procedures bij gemeenten bij een melding die afwijkt van de informatie in de BRP.
- De bewijsvoering is een groot knelpunt. Meestal blijft betrokkene volhouden dat de situatie anders is. Wanneer er onvoldoende ondersteunend bewijs is, is het dan ook lastig de uitkering te verlagen of te stoppen.

Analyse onderzoekers

De voorwaarde met betrekking tot het vaststellen van de leefvorm/woonsituatie levert risico's op. Deze risico's komen feitelijk neer op: leefvorm/woonsituatie anders dan opgegeven. Deze risico's zijn bekend bij de SVB en de SVB doet daar al lange tijd onderzoek naar. Deze vormen van misbruik kunnen leiden tot grote bedragen die onterecht worden versterkt. Een deel van het misbruik komt voort uit verblijf in het buitenland. Dit is niet nieuw, er is geen sprake van een verschuiving.

Deze risico's zijn ook maatschappelijk relevant. Uit de enquête komt het beeld naar voren dat er regelmatig signalen komen van bv. burgers die aangeven dat er mogelijk sprake is van misbruik. Het niet of niet adequaat reageren op deze signalen kan gevolgen hebben voor het draagvlak onder de hele Nederlandse samenleving voor de sociale zekerheid. Of de SVB wel of niet adequaat reageert op deze vormen van misbruik is niet onderzocht. Wel is onderzocht en gebleken dat de SVB dit risico en de diverse vormen van misbruik helder in beeld heeft en over ruime kennis en ervaring beschikt. Uit de enquête komt het beeld naar voren dat er gecontroleerd wordt op deze vorm van misbruik, met name naar aanleiding van signalen. De respondenten laten het beeld zien dat zij geen moeite ervaren bij het opsporen van fraude, maar bij het verzamelen van voldoende bewijs wel. Dat heeft deels te maken met het feit dat de feitelijke situatie aantonen (in het verleden) lastig is.

De knelpunten met betrekking tot bewijsvoering zijn een gevolg van rechtsbescherming van de burger. Dit is daarmee een bewuste keuze van de wetgever. Het niet ongegrond durven verklaren van bezwaar is niet gekwantificeerd en kan daarmee niet gewogen worden. De vraag of het risico in beeld is, kan bevestigend worden beantwoord.

Risico's met betrekking tot inkomen en vermogen

Er bestaat voor de AKW (kinderen van 16 en 17), Anw en AIO geen of een lager recht als iemand/partner zelf inkomen heeft. Voor de AIO is het recht op en de hoogte afhankelijk van het inkomen van betrokken en de partner samen. Bij de AIO geldt een vermogensgrens. Voor de AKW en Anw gelden ook inkomensgrenzen.

Herkenning misbruik met betrekking tot inkomen en vermogen

Van de respondenten geven 4 personen aan misbruik met betrekking tot het inkomen niet te herkennen, 26 wel en 3 personen geven geen antwoord.
25 respondenten geven aan dat de onderzoeken met betrekking tot het inkomen plaatsvinden ná externe signalen (13x), ná interne signalen vanuit de serviceteams (2x), vanuit projecten (4x) en 'overig' (6x).

Van de respondenten geeft 1 persoon aan misbruik met betrekking tot het vermogen niet te herkennen, 29 wel en 3 personen geven geen antwoord.

25 respondenten geven aan dat de onderzoeken met betrekking tot het vermogen plaatsvinden ná externe signalen (4x), ná interne signalen vanuit de serviceteams (9x), vanuit projecten (4x) en 'overig' (8x).

In het groepsgesprek wordt dit risico herkend. De geïnterviewden kunnen niet plaatsen dat sommige toezichthouders in de enquête hebben aangegeven dit risico niet te herkennen. De groep geeft aan dat de risico's goed in beeld zijn bij de SVB. Omdat de wetgeving ongeveer hetzelfde blijft, blijven de risico's ook hetzelfde. De verschijningsvormen van de risico's van misbruik veranderen wel, maar het risico zelf niet. Met verschijningsvormen wordt – met betrekking tot inkomen en vermogen – gedacht aan inkomsten uit handel op marktplaats of in bitcoins of inkomsten als influencer. Hier zien we wel een verschuiving van de verschijningsvorm van de risico's als gevolg van technologie en digitalisering. De doelgroep van de SVB, met name ouderen (AOW en AIO), zullen relatief weinig in bitcoins handelen of bijverdienen als influencer via social media. Dit laatste is wel een mogelijk risico bij de AKW. Andere 'nieuwe' verschijningsvormen als betalingen via PayPal en inschrijvingen in de Kamer van Koophandel zijn in beeld.

Vermogen in het buitenland is een wezenlijk risico waar veel onderzoek naar wordt gedaan. Dat onderzoek is van belang omdat een derde van het teruggevorderde bedrag uiteindelijk wordt geïnd. Bovendien is het signaal naar de maatschappij van belang. De onderzoeken kosten wel veel tijd en energie. Zwart werk is volgens de groep geïnterviewden een probleem maar niet een heel groot deel van de misbruikvormen. Onderzoek naar zwart werk is complex en tijdrovend. Maar de conclusie is dat dit risico goed in beeld is en ook daadwerkelijk wordt onderzocht.

De signalen hebben veelal betrekking op inkomsten uit (zwart) werken. Al het inkomen en vermogen wordt jaarlijks gecontroleerd door middel van een vragenformulier. Daarnaast wordt specifiek gecontroleerd op vermogen in het buitenland.

Gesignaleerde risico's

De respondenten zien de volgende risico's op misbruik:

- Niet gemelde inkomsten (zwart of wit), bijvoorbeeld uit (markt)handel, eigen bedrijf
- Niet gemeld vermogen, bijvoorbeeld in het buitenland, erfenis

Geconstateerde knelpunten

Er wordt door respondenten een aantal knelpunten benoemd:

- Sommige gegevens zijn moeilijk verkrijgbaar. Het gaat om vermogensgegevens uit het buitenland.
- Het duurt vaak heel lang om vermogensgegevens in het buitenland te ontvangen.
- Als er vermogen is in het buitenland, dan krijgt de SVB dit niet standaard door vanuit het buitenland.
- Als er vermogen zou zijn, maar iemand niet wil meewerken, dan kan de AIO per eerstvolgende gelegenheid worden beëindigd, maar kunnen we het bedrag niet terugvorderen.
- Aantonen zwart werk is moeilijk, de waarnemingen zijn arbeidsintensief.
- Werkgever werkt mee aan zwart werken.
- Fiscus geeft geen zaken (inkomen) door van zzp'ers.
- Niet altijd een goede administratie aanwezig bij betrokkene.
- Bewijslast.

Analyse onderzoekers

Misbruik met betrekking tot inkomen en vermogen, is een risico dat door de SVB wordt herkend. Toch zijn er vier personen die aangeven het risico met betrekking tot het inkomen niet te herkennen. Deelnemers aan het groepsgesprek geven daarop aan dat ze het risico wel degelijk herkennen. Mogelijk is de vraagstelling hierin niet duidelijk is geweest (Herkent u dat er sprake kan zijn van fraude m.b.t. inkomen/vermogen?) Dit wordt ook min of meer bevestigd doordat de vraag ‘Voor welke regelingen herkent u dat?’ bij ‘inkomen’ door 26 respondenten wordt beantwoord en bij ‘vermogen’ door 29 respondenten.

Het beeld dat uit de enquête naar voren komt is dat hier risico’s zitten. Het kan gaan om grote bedragen die ten onrechte zijn verstrekt, maar de gevolgen zijn breder. Maatschappelijk zijn hier ook risico’s benoemd, zoals inkomsten uit zwart werk. De risico’s zijn in beeld bij de SVB.

Het risico zit met name bij het inkomen. Het vermogen speelt alleen bij de AIO een rol. Daartoe voert de SVB integrale controles uit op alle AIO-ontvangers.

De onderzoeken die gedaan moeten worden zijn arbeidsintensief en specialistisch. T.a.v. het vermogen is een complicerende factor dat de SVB veelal afhankelijk is van de medewerking van andere landen. Dat laat in de praktijk nogal wat te wensen over waardoor onderzoeken zeer lang kunnen duren en bewijs lastig te achterhalen is.

Kijken we naar inkomsten, dan geldt voor veel regelingen dat er een vrijlating van inkomsten is. Bij de AIO wordt dit wel direct gekort, in andere gevallen is er ruimte om eigen inkomsten te hebben zonder dat dit van invloed is op de uitkering/het pensioen.

Risico’s met betrekking tot ingezetenschap

Als iemand niet als ingezetene kan worden aangemerkt, dan is er in principe geen sprake (meer) van verzekering. Daardoor is er geen of een lager recht op AOW, AKW, Anw en AIO. Het is aantrekkelijk om aangemerkt te worden als ingezetene maar feitelijk in het buitenland te wonen.

Herkenning misbruik met betrekking tot ingezetenschap

(Alle) respondenten geven aan misbruik met betrekking tot het ingezetenschap te herkennen.

De signalen die er zijn hebben veelal betrekking op het niet meer verblijven in Nederland.

24 respondenten geven aan dat de onderzoeken met betrekking tot het ingezetenschap plaatsvinden ná externe signalen (2x), ná interne signalen vanuit de serviceteams (9x), vanuit projecten (5x) en 'overig' (8x). Vanuit het groepsgesprek zijn op dit terrein geen bijzonderheden geconstateerd.

Gesignaleerde risico's

De respondenten zien de volgende risico's op misbruik:

- Wonen in het buitenland maar ingeschreven in Nederland.

Geconstateerde knelpunten

Er wordt door respondenten een aantal knelpunten benoemd:

- Het vaststellen van niet ingezeten zijn, is moeilijk rond te krijgen. Bij een kleine 'binding' met Nederland blijft betrokkene al ingezetene, terwijl betrokkene toch wel het merendeel van de tijd in het buitenland verblijft.
- Klanten kunnen vaak niet worden gehoord. Bij de gemeente worden ze uitgeschreven en in het BAV (Basis administratie volksverzekeringen) kan een datum met terugwerkende kracht worden gezet. Het beeld van een respondent is dat de Belastingdienst hier niets mee doet.
- Verzamelen van bewijs in het buitenland.
- Moeilijke bewijslast. Meestal gaat het om een onderzoek in het verleden en dan is het lastig vast te stellen/te bewijzen of iemand wel of niet verzekerd was.

Analyse onderzoekers

Het beeld dat uit de enquête naar voren komt, is dat hier risico's zitten en dat deze ook worden herkend door toezichthouders van de SVB.

Het risico zit met name bij het in het buitenland verblijven maar ondertussen wel in Nederland op een adres staan ingeschreven. De onderzoeken die gedaan moeten worden, zijn veelal arbeidsintensief en specialistisch. Een complicerende factor is dat de bewijslast lastig te verkrijgen is, zeker met terugwerkende kracht.

Overig

Misbruik van regelingen is van alle tijden. Hierboven is een aantal onderwerpen aan de orde geweest waarbij misbruik aan de orde kan zijn. De risico's die er zijn, worden door de SVB ook onderkend.

Een interessante vraag in de enquête is: 'Welke nieuwe vormen van misbruik bent u de afgelopen 2 jaar tegenkomen'? De maatschappij verandert en daarmee wellicht ook de verschijningsvormen van misbruik. Wij denken hier bv. aan de handel in bitcoins, handel via marktplaats, inkomsten van 'influencers'. In hoeverre heeft de SVB deze vormen in beeld?

Op de vraag in de enquête geeft geen van de respondenten aan in de afgelopen jaren nieuwe vormen van misbruik te zijn tegengekomen. De onderzoekers verklaren dit uit het feit dat de wet- en regelgeving de afgelopen jaren weinig veranderd is, waardoor ook geen nieuwe risico's ontstaan. Wel

nieuwe verschijningsvormen, maar ook die komen bij de SVB relatief weinig voor gezien de – grotendeels – oudere doelgroep. Veel misbruik dat wordt genoemd heeft betrekking op de woonsituatie, inkomen en ingezetenschap. Dat betreft de 'gebruikelijke' onderwerpen van misbruik. Als er nieuwe signalen of verschijningsvormen geconstateerd worden, dan wordt dit aangekaart bij de sectie I&R van de Afdeling Handhaving. Er worden ook rondes gedaan bij de verschillende locaties van de SVB en dan bestaat de mogelijkheid om signalen te delen. Er is een mailbox waar signalen naartoe gestuurd kunnen worden. Signalen worden opgepakt en serieus genomen. Dat bij de enquête is aangegeven dat een medewerker zich niet veilig genoeg voelt om signalen te delen, wordt in het groepsgesprek niet herkend. Tijdens het groepsgesprek geven de toezichthouders aan dat signalen die zij aandragen serieus genomen worden en dat er daadwerkelijk naar wordt gehandeld. De fraudealertheid is hoog en er wordt onderzoek naar 'bijvangst' gedaan. Na signalen kan bijvoorbeeld besloten worden een pilot (kleine steekproef) te doen. het ontdekken van een geheel nieuwe vorm van misbruik komt eigenlijk niet voor. Als een signaal wordt gegeven, dan bepaalt het Managementteam (MT) de vervolgstappen, bijvoorbeeld of er een pilot wordt gedaan. Na de pilot wordt een advies gegeven aan het MT. Het MT beslist uiteindelijk of er een grotere groep klanten onderzocht moet worden.

Er was een periode niet genoeg kennis over internet rechercheren. Inmiddels zijn de medewerkers daarop getraind en is dat probleem opgelost.

5. Conclusie

De **centrale onderzoeksvraag** is:

Welke misbruikrisico's bestaan er voor de SVB en heeft de SVB deze allemaal goed in beeld?

Deze vraag beantwoorden aan de hand van de volgende deelvragen:

- Welke beelden bestaan er met betrekking tot misbruikrisico's?
- Welke risico's kunnen we onderscheiden op basis van literatuurstudie?
- Komen de beelden en feiten overeen?
- Heeft de SVB deze risico's (voldoende) in beeld?

Welke beelden bestaan er met betrekking tot misbruikrisico's?

De SVB heeft de volgende risico's in kaart gebracht:

	AOW	AKW	Anw	AIO
Inkomen (bij AKW: inkomen van kind 16 jaar of ouder)	X	X	X	X
Identiteit	X		X	X
Overlijden	X		X	X
Leefvorm / gezamenlijke huishouding	X		X	X
Verzekeringstijdvakken	X	X	X	
Vermogen				X
Onderwijs volgen door kinderen van 16 of ouder		X		
Uitwonende kinderen		X		
Fictieve kinderen		X		
Onderhoudsmate kind		X		
Niet langer ouderloos			X	
Verblijf in het buitenland				X

Welke risico's kunnen we onderscheiden op basis van literatuurstudie?

Op basis van wet en jurisprudentie komen we de volgende risico's tegen**. De dikgedrukte, rode kruizen zijn de risico's die in de jurisprudentie terug te vinden zijn**.

	AOW	AKW	Anw	AIO
Inkomen (bij AKW: inkomen van kind 16 jaar of ouder)	X	X	X	**X**
Identiteit	X		**X**	X
Overlijden	X		X	X
Leefvorm / gezamenlijke huishouding	**X**		**X**	**X**
Verzekeringstijdvakken	X	**X**	**X**	
Vermogen				**X**
Onderwijs volgen door kinderen van 16 of ouder		X		
Uitwonende kinderen		X		
Fictieve kinderen		X		
Onderhoudsmate kind		X		
Niet langer ouderloos			**X**	
Verblijf in het buitenland				X

Komen de beelden en feiten overeen?

De beelden van de SVB met betrekking tot misbruikrisico's en de feiten zoals in kaart gebracht op basis van literatuurstudie komen overeen.

Met betrekking tot alle onderzochte wetten blijkt dat er meer risico's in beeld zijn bij de SVB dan uit de jurisprudentie blijken. De SVB heeft ook mogelijke risico's in beeld die zich in de praktijk niet voordoen.

Heeft de SVB deze risico's in beeld?

De onderzoekers concluderen dat de SVB zeer scherp in beeld heeft waar de risico's zitten. Er zijn meer risico's in beeld bij de SVB dan in de praktijk worden ontdekt en opgespoord. Er is specifiek onderzocht of er sprake is van verschuivingen in risico's als gevolg van gebruik van technologie en digitalisering en naar de verschuivingen internationaal. Er is geen sprake van nieuwe risico's, wel van nieuwe verschijningsvormen, met name als gevolg van technologie en digitalisering. De SVB heeft deze verschijningsvormen goed in beeld. Volgens de onderzoekers is de kans bijzonder klein dat zich nieuwe misbruikrisico's voordoen, zonder dat de SVB dit opmerkt. Daarvoor is een aantal verklaringen aan te wijzen:

- De AOW, AKW, Anw en AIO hebben een klein aantal voorwaarden (vergeleken met bijvoorbeeld Werkloosheidswet of Participatiewet).
- De wetgeving is de afgelopen jaren weinig veranderd, waardoor zich weinig nieuwe risico's voordoen.
- Er is een goede koppeling van administraties waardoor veel voorwaarden 'automatisch' worden gecontroleerd.
- Signalen worden centraal verzameld en gedeeld waardoor toezichthouders goed geïnformeerd zijn.

Eindconclusie

Welke misbruikrisico's bestaan er voor de SVB en heeft de SVB deze allemaal goed in beeld?

De misbruikrisico's die bestaan zien op de volgende onderwerpen:

- Inkomen
- Identiteit
- Overlijden
- Leefvorm / gezamenlijke huishouding
- Verzekeringstijdvakken
- Vermogen
- Onderwijs volgen door kinderen van 16 jaar of ouder
- Uitwonende kinderen
- Fictieve kinderen
- Onderhoudsmate kind
- Niet langer ouderloos
- Verblijf in het buitenland

De SVB heeft deze risico's allemaal in beeld. Uit de jurisprudentie blijkt dat er vooral zaken bij de Centrale Raad van Beroep komen met betrekking tot verzekerde tijdvakken, inkomen, vermogen (in

het buitenland) en samenwonen. De SVB heeft ook veel risico's in beeld die in de praktijk weinig voorkomen. Er zijn uit het onderzoek geen risico's gebleken die bij de SVB niet in beeld zijn.

Bijlage: lijst afkortingen

AIO	Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen
AKW	Algemene Kinderbijslagwet
Anw	Algemene Nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
BRP	Basisregistratie Personen
I&R	Intelligence en Risicogericht Onderzoek
SVB	Sociale Verzekeringsbank

Bijlage: enquête

Hartelijk dank dat u deze enquête in wilt vullen!

Stimulansz doet samen met de SVB in opdracht van het Ministerie van SZW onderzoek naar misbruikrisico's van de AOW, de AKW, de AIO en de ANW.

De centrale onderzoeksvraag is: 'Welke misbruikrisico's bestaan er bij de door de SVB uitgevoerde regelingen en heeft de SVB deze allemaal goed in beeld?'

Aan de hand van deze enquête en van groepsgesprekken brengen we in kaart waar de risico's zitten. Deze enquête gaat in op risico's m.b.t. identiteit, leefvorm, inkomen, vermogen, verzekering en ingezetenschap.

Het invullen van de enquête zal ongeveer 15 minuten duren. Alle verzamelde gegevens worden volstrekt vertrouwelijk en anoniem verwerkt.

1. Binnen welke sectie bent u werkzaam?
   - ◯ Nationaal
   - ◯ Internationaal

2. Hoe lang bent u bij de SVB werkzaam?
   - ◯ < 5 jaar
   - ◯ > 5 jaar

3. Bent u op de hoogte van (de inhoud) van de SVB beleidsregels m.b.t. handhaving?
   - ◯ Ja
   - ◯ Nee

4. Bent u op de hoogte van (de inhoud) van de SVB beleidsuitgangspunten m.b.t. handhaving?
   - ◯ Ja
   - ◯ Nee

5. Op welke wijze wordt u op de hoogte gehouden van de stand van zaken m.b.t. handhaving bij de SVB? (u kunt denken aan bv. maandrapportages)

6 Welke 3 belangrijkste vormen van misbruik bent u in de afgelopen twee jaren tegengekomen?

1
2
3

7 Welke nieuwe vormen van misbruik bent u de afgelopen 2 jaar tegenkomen? Benoem dit kort en geef toelichting

8 N.a.v. het antwoord op de vorige vraag: hebt u er dan voor gezorgd dat dit bij de verantwoordelijken van de organisatie bekend is geworden en zo ja hoe dan?

- ◯ Nee, omdat
- ◯ Ja, op deze manier
- ◯ N.v.t.

Geef nadere toelichting

Identiteit

9 Herkent u dat er sprake kan zijn van misbruik m.b.t. identiteit?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

10 Indien u ja heeft geantwoord op de vorige vraag: Ik herken dat voor de volgende regelingen:

- ☐ AOW
- ☐ AKW
- ☐ AIO
- ☐ ANW

11 Wanneer controleert u de identiteit?

12 Kunt u specifieke signalen noemen die u in de praktijk heeft gekregen die hebben geleid tot een onderzoek naar de identiteit?

- ◯ Extern signaal
- ◯ Intern signaal (serviceteam)
- ◯ Intern signaal (projecten)

Geef zo nodig nadere toelichting

13 Welke vormen van misbruik heeft u geconstateerd bij controle m.b.t. identiteit?

14 Welke knelpunten heeft u daarbij ervaren (bijv. bij het onderzoek)?

Leefvorm/ Woonsituatie

15 Herkent u dat er sprake kan zijn van misbruik m.b.t. de leefvorm of woonsituatie?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

16 Indien u ja heeft geantwoord op de vorige vraag: Ik herken dat voor de volgende regelingen:

- ☐ AOW
- ☐ AKW
- ☐ AIO
- ☐ ANW

17 Wanneer controleert u de leefvorm of de woonsituatie?

18 Kunt u specifieke signalen noemen die u in de praktijk heeft gekregen die hebben geleid tot een onderzoek m.b.t. de leefvorm of de woonsituatie?

- ◯ Extern signaal
- ◯ Intern signaal (serviceteam)
- ◯ Intern signaal (projecten)
- ◯ Overig

Geef zo nodig nadere toelichting

19 Welke vormen van misbruik heeft u geconstateerd bij controle m.b.t. de leefvorm of woonsituatie?

20 Welke knelpunten heeft u daarbij ervaren?

Inkomen

21 Herkent u dat er sprake kan zijn van misbruik m.b.t. het inkomen?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

22 Indien u ja heeft geantwoord op de vorig vraag: Ik herken dat voor de volgende regelingen:

- ☐ AOW
- ☐ AKW
- ☐ AIO
- ☐ ANW

23 Wanneer controleert u of er sprake is van inkomen?

24 Kunt u specifieke signalen noemen die u in de praktijk heeft gekregen die hebben geleid tot een onderzoek m.b.t. het inkomen?

- ◯ Extern signaal
- ◯ Intern signaal (serviceteam)
- ◯ Intern signaal (projecten)
- ◯ Overig

Geef zo nodig nadere toelichting

25 Welke vormen van misbruik heeft u geconstateerd bij controle m.b.t. het inkomen?

26 Welke knelpunten heeft u daarbij ervaren? (bijv. bij het onderzoek)

Vermogen

27 Herkent u dat er sprake kan zijn van misbruik m.b.t. het vermogen?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

28 Indien u ja heeft geantwoord op de vorige vraag: Ik herken dat voor de volgende regelingen:

- ☐ AOW
- ☐ AKW
- ☐ AIO
- ☐ ANW

29 Wanneer controleert u het vermogen?

30 Kunt u specifieke signalen noemen die u in de praktijk heeft gekregen die hebben geleid tot een onderzoek naar het vermogen?

- ◯ Extern signaal
- ◯ Intern signaal (serviceteam)
- ◯ Intern signaal (projecten)
- ◯ Overig

Geef zo nodig nadere toelichting

31 Welke vormen van misbruik heeft u geconstateerd bij controle m.b.t. het vermogen?

32 Welke knelpunten heeft u daarbij ervaren (bijv. bij het onderzoek)?

Verzekering/ Ingezetenschap

33 Herkent u dat er sprake kan zijn van misbruik m.b.t. verzekering/ ingezetenschap?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

34 Indien u ja heeft geantwoord op de vorige vraag: Ik herken dat voor de volgende regelingen:

- ☐ AOW
- ☐ AKW
- ☐ AIO
- ☐ ANW

35 Wanneer controleert u het verzekering/ ingezetenschap?

36 Kunt u specifieke signalen noemen die u in de praktijk heeft gekregen die hebben geleid tot een onderzoek naar de verzekering/ ingezetenschap?

- ◯ Extern signaal
- ◯ Intern signaal (serviceteam)
- ◯ Intern signaal (projecten)
- ◯ Overig

Geef indien nodig nadere toelichting

37 Welke vormen van misbruik heeft u geconstateerd bij controle m.b.t. de verzekering/ ingezetenschap?

38 Welke knelpunten heeft u daarbij ervaren (bijv. bij het onderzoek)?

39 Heeft u nog andere informatie die u niet ergens anders kwijt kon? Of wilt u uw antwoorden (telefonisch of in een groepsgesprek) aan ons toelichten? Dan kunt u dat hier aangeven. Vergeet u dan niet uw contactgegevens in te vullen?

Het is mogelijk dat wij u naar aanleiding van uw antwoorden nog willen benaderen voor een verdere toelichting. Indien u hiertegen geen bezwaar heeft, vermeld hieronder dan svp uw gegevens

40 U kunt hier uw contactgegevens invullen (niet verplicht, alleen indien u wilt dat er contact wordt opgenomen. (zie vorige vraag)

Naam	
E-mailadres	
Telefoonnummer	